ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (αναιρετικό τμήμα)

της 10ης Ιουλίου 2014*

«Αίτηση αναιρέσεως — Υπαλληλική υπόθεση — Υπάλληλοι — Εξωσυμβατική ευθύνη — Προσωπική ζημία των συγγενών του θανόντος υπαλλήλου — Ζημία που υπέστη ο υπάλληλος πριν τον θάνατό του — Αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης — Κανόνας της αντιστοιχίας μεταξύ αιτήσεως αποζημιώσεως και διοικητικής ενστάσεως κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεως αυτής»

Στην υπόθεση T-401/11 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο τμήμα) της 12ης Μαΐου 2011, F-50/09, Missir Mamachi di Lusignano κατά Επιτροπής,

Livio Missir Mamachi di Lusignano, κάτοικος Kerkhove Avelgem (Βέλγιο), ενεργώντας τόσο εξ ονόματός του όσο και ως νόμιμος εκπρόσωπος των κληρονόμων του υιού του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, πρώην υπαλλήλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενος αρχικώς από τους F. Di Gianni, R. Antonini, G. Coppo και A. Scalini, στη συνέχεια, από τους F. Di Gianni, G. Coppo και A. Scalini, δικηγόρους,

αναιρεσείων,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον D. Martin και τις B. Eggers και L. Pignataro-Nolin,

καθής και εναγόμενη πρωτοδίκως,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (αναιρετικό τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Jaeger, Πρόεδρο, N. J. Forwood (εισηγητή) και Σ. Παπασάββα, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Δεκεμβρίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

1 Με την αίτησή του αναιρέσεως, την οποία άσκησε βάσει του άρθρου 9 του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο αναιρεσείων, Livio Missir Mamachi di Lusignano, ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο τμήμα) της 12ης Μαΐου 2011, F-50/09, Missir Mamachi di Lusignano κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης απέρριψε την προσφυγή-αγωγή του με αίτημα, αφενός, την ακύρωση της αποφάσεως της 3ης Φεβρουαρίου 2009 με την οποία η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απέρριψε την αίτησή του αποζημιώσεως για την περιουσιακή ζημία και την ηθική βλάβη που υπέστη εξαιτίας της δολοφονίας του υιού του και της συζύγου αυτού στις 18 Σεπτεμβρίου 2006 στο Ραμπάτ (Μαρόκο) και, αφετέρου, αίτημα να υποχρεωθεί η Επιτροπή να καταβάλει σε αυτόν και στους έλκοντες δικαιώματα από τον υιό του διάφορα χρηματικά ποσά προς αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας και της ηθικής βλάβης που προκλήθηκαν εξαιτίας των ως άνω δολοφονιών.

Ιστορικό της διαφοράς

2 Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 16 έως 34 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες έχουν ως εξής:

«16 Ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα ως υπάλληλος της Επιτροπής την 1η Νοεμβρίου 1993, νυμφεύθηκε το 1995 την Ariane Lagasse de Locht. Κατά το διάστημα μεταξύ 1996 και 2002 το ζεύγος απέκτησε τέσσερα τέκνα.

[…]

18 Την 28η Αυγούστου 2006 ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano τοποθετήθηκε στην αντιπροσωπεία της Επιτροπής στο Ραμπάτ, ως πολιτικός και διπλωματικός σύμβουλος. Προ της μεταθέσεώς του, ο εν λόγω υπάλληλος είχε δηλώσει στην υπηρεσία ότι στον νέο τόπο υπηρεσίας θα τον ακολουθούσαν η σύζυγός του και τα τέκνα του. […]

19 Από της 28ης έως την 31η Αυγούστου 2006 η οικογένεια Missir Mamachi di Lusignano κατέλυσε σε ξενοδοχείο, ενώ την 1η Σεπτεμβρίου 2006 μεταφέρθηκε προσωρινώς σε επιπλωμένη οικία, μισθωμένη από την αντιπροσωπεία της Επιτροπής […]

20 Τη νύκτα της 17ης προς 18η Σεπτεμβρίου 2006, περίπου μίση ώρα μετά τα μεσάνυκτα, παρεισδύοντας από τα κιγκλιδώματα παραθύρου πλαγίας όψεως του ισογείου, εισέβαλε στην οικία διαρρήκτης. Ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano ξύπνησε αίφνης από την παρουσία του διαρρήκτη, ο οποίος τη δεδομένη στιγμή ανασκάλευε το υπνοδωμάτιο του ζεύγους που βρίσκεται στον πρώτο όροφο της οικίας. Καταληφθείς εξαπίνης, ο κακοποιός κατάφερε αλλεπάλληλες μαχαιριές στον υπάλληλο, ο οποίος σωριάσθηκε. Η σύζυγος του A. Missir Mamachi di Lusignano, η οποία είχε επίσης ξυπνήσει, δέχθηκε μαχαιριές στην πλάτη και, όπως προκύπτει, υπέκυψε πολύ σύντομα στα τραύματά της. Ο δράστης, αφού έδεσε σφικτά και φίμωσε τον πατέρα της οικογενείας, πλύθηκε στο ντους και εν συνεχεία εξανάγκασε τον βαρέως τραυματισμένο υπάλληλο να του αποκαλύψει τον κωδικό της πιστωτικής του κάρτας. Ο A. Missir Mamachi di Lusignano υπέκυψε εν τέλει στα τραύματα του. Ο δολοφόνος δεν επιτέθηκε στα τέκνα της οικογενείας. Αφού αφαίρεσε από την οικία διάφορα αντικείμενα, μεταξύ των οποίων μία συσκευή τηλεοράσεως, εγκατέλειψε την οικία περί την τετάρτη πρωινή με το όχημα της οικογενείας Missir Mamachi di Lusignano.

21 Τη 19η Σεπτεμβρίου 2006 η μαροκινή αστυνομία συνέλαβε ύποπτο ονόματι Karim Zimach. Κατά την προανάκριση, ο Karim Zimach ομολόγησε ότι είναι ο αυτουργός της διπλής δολοφονίας, των συζύγων Missir Mamachi di Lusignano, η οποία είχε διαπραχθεί τη νύκτα της 17ης προς

18η Σεπτεμβρίου 2006. Ο Karim Zimach κρίθηκε ένοχος των πράξεων αυτών και καταδικάσθηκε σε θανατική ποινή με απόφαση του πρωτοβάθμιου ποινικού τμήματος του Εφετείου Ραμπάτ της 20ής Φεβρουαρίου 2007, η οποία επικυρώθηκε με απόφαση του δευτεροβάθμιου ποινικού τμήματος του ιδίου δικαστηρίου τη 18η Ιουνίου 2007. Επισημαίνεται ότι από το 1993, χρονολογία τελευταίας εκτελέσεως θανατικής ποινής στο Μαρόκο, οι αρχές του εν λόγω κράτους δεν έχουν εκτελέσει τέτοια καταδίκη.

22 Η Επιτροπή παρέστη ως πολιτικώς ενάγουσα ενώπιον του μαροκινού ποινικού δικαστηρίου. Με την προαναφερθείσα απόφασή του, το πρωτοβάθμιο ποινικό τμήμα του Εφετείου έκρινε παραδεκτή την ασκηθείσα από την Επιτροπή πολιτική αγωγή και υποχρέωσε τον Karim Zimach να καταβάλει στην Ευρωπαϊκή Ένωση το συμβολικό ποσό του ενός ντιρχάμ (MAD).

23 Μετά την τραγική δολοφονία των δύο γονέων, η επιτροπεία των τεσσάρων τέκνων της οικογενείας Missir Mamachi di Lusignano ανατέθηκε, με διάταξη του ειρηνοδικείου Kraainem (Βέλγιο) της 24ης Νοεμβρίου 2006, στους πάππους αυτών, μεταξύ των οποίων ο ενάγων.

24 Από της 1ης Οκτωβρίου έως την 31η Δεκεμβρίου 2006 η Επιτροπή προέβη στην καταβολή των προβλεπόμενων από το άρθρο 70, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ [Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων] αποδοχών.

25 Η Επιτροπή κατέβαλε επίσης στα τέκνα και στους κληρονόμους του θανόντος υπαλλήλου το ποσό των 414 308,90 ευρώ, ως παροχή λόγω θανάτου, συμφώνως προς το άρθρο 73 του ΚΥΚ, καθώς και το ποσό των 76 628,40 ευρώ, λόγω θανάτου συζύγου, κατά το άρθρο 25 του παραρτήματος Χ του ΚΥΚ.

26 Η Επιτροπή αναγνώρισε, επίσης, στα τέσσερα τέκνα, από 1ης Ιανουαρίου 2007, το δικαίωμα στην προβλεπόμενη από το άρθρο 80 του ΚΥΚ σύνταξη ορφανού, καθώς και στο προβλεπόμενο από το παράρτημα VII του ΚΥΚ σχολικό επίδομα.

27 Επιπροσθέτως, η Επιτροπή προέβη στη μετά θάνατον προαγωγή του υπαλλήλου στον βαθμό A* 11, κλιμάκιο 1, με αναδρομική ισχύ από 1ης Σεπτεμβρίου 2005. Η εν λόγω προαγωγή ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό της συντάξεως ορφανού και της παροχής λόγω θανάτου.

28

Ομοίως, τη 14η Μαΐου 2007, η Επιτροπή αποφάσισε, βάσει του άρθρου 76 του ΚΥΚ, τη χορήγηση σε έκαστο των τέκνων και έως τη συμπλήρωση του δεκάτου ενάτου έτους ηλικίας έκτακτου μηνιαίου βοηθήματος για κοινωνικούς λόγους, ίσου προς το ποσό του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου.

[…]

30 Με έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2008 το οποίο απηύθυνε στον Πρόεδρο της Επιτροπής, ο ενάγων, αφού ευχαρίστησε την Επιτροπή για την τελετή της 18ης Σεπτεμβρίου 2007, διατύπωσε, κατ' αρχάς, ενστάσεις για το ύψος των ποσών που είχαν καταβληθεί στα τέσσερα τέκνα της οικογενείας και εξέφρασε τη δυσαρέσκειά του για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν είχε εγκρίνει την πρόσληψη μόνιμης τροφού ή οικιακής βοηθού, η οποία ήταν, κατά την άποψή του, αναγκαία λαμβανομένης υπόψη της ηλικίας των τέκνων, αλλά και των πάππων τους. Ο ενάγων ζήτησε, επίσης, να μάθει αν η Επιτροπή είχε ήδη ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με το Μαρόκο, προκειμένου αυτό να προβεί στην καταβολή εύλογης αποζημιώσεως, πέραν του συμβολικού ποσού του ενός ντιρχάμ που είχε επιδικάσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση η μαροκινή δικαιοσύνη. Τέλος, ο ενάγων επέστησε την προσοχή του Προέδρου της Επιτροπής στην απάντηση την οποία είχε δώσει την 6η Αυγούστου 2007 η B. Ferrero-Waldner, επίτροπος εξωτερικών σχέσεων, σε γραπτή ερώτηση του P.-M. Coûteaux, μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (γραπτή ερώτηση της 25ης Ιουνίου 2007, P-3367/07, ΕΕ C 45 της 16ης Φεβρουαρίου 2008, σ. 179), με θέμα

"Δολοφονία υπαλλήλου της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικών Σχέσεων στο Μαρόκο" (στο εξής: γραπτή απάντηση της 6ης Αυγούστου 2007). Κατά τον ενάγοντα, προ της διπλής δολοφονίας δεν είχαν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας, τα οποία προβλέπονται κατά κανόνα από την Επιτροπή και για τα οποία γίνεται μνεία στην απάντηση της επιτρόπου εξωτερικών σχέσεων. Η Επιτροπή ευθύνεται, ως εκ τούτου, με βαρεία αμέλεια η οποία δικαιολογεί την καταβολή στα ανήλικα τέκνα αποζημιώσεως ίσης τουλάχιστον με το σύνολο των μισθών που ο δολοφονηθείς υπάλληλος θα ελάμβανε έως την εκτιμώμενη ημερομηνία συνταξιοδοτήσεώς του, το 2032, ήτοι ίσης με τους μισθούς 26 ετών.

31 Με έγγραφο της 11ης Ιουνίου 2008, ο S. Kallas, αντιπρόεδρος της Επιτροπής, αρμόδιος για θέματα προσωπικού, απάντησε στον ενάγοντα. Με το εν λόγω έγγραφο, ο S. Kallas τόνισε ότι δεν είχε διαπιστωθεί κάποια αμελής ή υπαίτια συμπεριφορά των μαροκινών αρχών και ότι οι προϋποθέσεις για την έναρξη διπλωματικών διαπραγματεύσεων με το Μαρόκο, με σκοπό την εκ μέρους του καταβολής αποζημιώσεως, δεν πληρούνταν. Ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής επισήμανε επίσης ότι τα μέτρα προστασίας του προσωπικού τα οποία είχε λάβει η Επιτροπή ήταν σύμφωνα με τις προδιαγραφές ασφαλείας για την αντιπροσωπεία στο Ραμπάτ και ότι το αίτημα αποζημιώσεως που ο ενάγων είχε διατυπώσει με το έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2008 δεν μπορούσε να γίνει δεκτό. Ο S. Kallas διευκρίνισε επίσης ότι τα ήδη καταβληθέντα και καταβαλλόμενα από την Επιτροπή ποσά (490 937,30 ευρώ ως παροχή λόγω θανάτου και ασφαλιστική αποζημίωση λόγω ατυχήματος, 4 376,82 ευρώ μηνιαίως για συντάξεις ορφανών και σχολικά επιδόματα, 2 287,19 ευρώ μηνιαίως —συμπεριλαμβανομένης της φορολογικής ελαφρύνσεως— για επιδόματα συντηρούμενου τέκνου και 1 332,76 ευρώ μηνιαίως ως έκτακτο βοήθημα, ήτοι ένα πρόσθετο επίδομα συντηρούμενου τέκνου ανά τέκνο) είχαν υπολογισθεί ορθώς.

32 Εντούτοις, με το ίδιο απαντητικό έγγραφο της 11ης Ιουνίου 2008, ο εν λόγω επίτροπος ενημέρωσε τον ενάγοντα ότι η Επιτροπή είχε αποφασίσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτέρως τραγικές πτυχές της συγκεκριμένης περιπτώσεως, να προβεί στη λήψη πρόσθετου μέτρου και να αυξήσει, κατ' εξαίρεση, τα ποσά που καταβάλλονταν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 76 του ΚΥΚ. Την 4η Ιουλίου 2008 αποφασίσθηκε η καταβολή σε έκαστο των τέκνων, από 1ης Αυγούστου 2008 και έως τη συμπλήρωση του δεκάτου ενάτου έτους ηλικίας, μηναίου ποσού ίσου με το διπλάσιο του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου. Κατόπιν της εν λόγω αποφάσεως, η εκ μέρους της Επιτροπής μηνιαία καταβολή στα τέκνα του θανόντος υπαλλήλου διαμορφώθηκε σε πόσο που υπερέβαινε τα 9 800 ευρώ (9 862 ευρώ τον Φεβρουάριο του 2009).

33 Με έγγραφο της 10ης Σεπτεμβρίου 2008 ο ενάγων υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, ένσταση κατά της απαντήσεως που περιλαμβάνεται στο έγγραφο της 11ης Ιουνίου 2008. Με την ένσταση αυτή, ο ενάγων υποστήριξε ότι η ευθύνη της Επιτροπής είναι υποκειμενική, λόγω πλημμελούς εκπληρώσεως της υποχρεώσεώς της για προστασία του προσωπικού της. Ο ενάγων υποστήριξε επίσης ότι η ευθύνη της Επιτροπής είναι και αντικειμενική, λόγω της ζημίας που προκλήθηκε από νόμιμη πράξη. Τέλος, ο ενάγων επικαλέσθηκε επικουρικώς το άρθρο 24 του ΚΥΚ, κατ' επιταγήν του οποίου οι Κοινότητες υποχρεούνται να επανορθώνουν αλληλεγγύως τη ζημία που τρίτος προκαλεί σε υπάλληλό τους.

34 Με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2009 η [αρμόδια για τους διορισμούς αρχή] απέρριψε την ένσταση.»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

3 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο αναιρεσείων, ενεργώντας τόσο εξ ονόματός του όσο και ως νόμιμος εκπρόσωπος των ελκόντων δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, άσκησε στις 12 Μαΐου 2009 ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης προσφυγή-αγωγή [στο εξής: αγωγή] στο πλαίσιο της οποίας ζητούσε από το δικαστήριο αυτό:

— να ακυρώσει την απόφαση της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής (στο εξής: ΑΔΑ) της 3ης Φεβρουαρίου 2009,

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει στους κληρονόμους του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano:

  — το ποσό των 2 552 837,96 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε αποδοχές 26 ετών υπηρεσίας του δολοφονηθέντος υπαλλήλου και το οποίο πρέπει να αναπροσαρμοσθεί σε συνάρτηση με τις εκτιμώμενες προοπτικές υπηρεσιακής εξελίξεώς του, ως αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία που υπέστησαν·

  — το ποσό των 250 000 ευρώ, για την ικανοποίηση της μη περιουσιακής ζημίας που το θύμα υπέστη προ του θανάτου του·

  — το ποσό των 1 276 512 ευρώ, για την ικανοποίηση της μη περιουσιακής ζημίας που τα τέκνα του θύματος υπέστησαν ως μάρτυρες της τραγικής δολοφονίας·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει το ποσό των 212 752 ευρώ, για την ικανοποίηση της μη περιουσιακής ζημίας που ο ίδιος υπέστη ως πατέρας του θύματος·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει τους «αντισταθμιστικούς τόκους και τους τόκους υπερημερίας που έχουν εντωμεταξύ καταστεί απαιτητοί»·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

4 Η Επιτροπή ζήτησε πρωτοδίκως την απόρριψη της αγωγής.

5 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης απέρριψε την αγωγή ως αβάσιμη, καταδικάζοντας, ωστόσο, την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

6 Καταρχάς, με τις σκέψεις 71 και 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, στηριζόμενο στην απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 1997, T-90/95, Gill κατά Επιτροπής (Συλλογή Υπ.Υπ. 1997, σ. I-A-471 και II-1231, σκέψη 45), έκρινε ότι το ακυρωτικό αίτημα που διατυπώνει ο ενάγων δεν δύναται να αξιολογηθεί χωριστά από το αίτημα αποζημιώσεως, οπότε η αγωγή πρέπει να εξετασθεί ως έχουσα ως μοναδικό αντικείμενο την αποκατάσταση της ζημίας που ο ενάγων, ο θανών υπάλληλος και τα τέκνα αυτού υπέστησαν από τις ενέργειες της Επιτροπής. Η κρίση αυτή δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση στην παρούσα αναιρετική δίκη.

7 Η Επιτροπή προέβαλε δύο ενστάσεις απαραδέκτου κατά δύο εκ των αιτημάτων του αναιρεσείοντος για ικανοποίηση ηθικής βλάβης, υποστηρίζοντας, αφενός, ότι η αίτηση αποζημιώσεως της 25ης Φεβρουαρίου 2008 δεν περιείχε κανένα αίτημα ικανοποιήσεως ηθικής βλάβης και, αφετέρου, ότι η διοικητική ένσταση της 10ης Σεπτεμβρίου 2008 επίσης δεν περιείχε αίτημα ικανοποιήσεως της

ηθικής βλάβης που είχε υποστεί ο αναιρεσείων προσωπικά, το δε Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης αποφάνθηκε επί των ενστάσεων αυτών με τις σκέψεις 82 έως 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως εξής:

«82 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, στο σύστημα των προβλεπόμενων από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ μέσων προσβολής μιας πράξεως, οσάκις διατυπώνεται αίτημα αμιγώς αποζημιωτικό, υπό την έννοια ότι δεν ζητείται η ακύρωση συγκεκριμένης πράξεως, αλλά αποκλειστικώς η αποκατάσταση ζημιών που φέρονται ως οφειλόμενες σε σειρά πταισμάτων ή παραλείψεων που, ελλείψει οιουδήποτε εννόμου αποτελέσματος, δεν δύνανται να θεωρηθούν βλαπτικές πράξεις, η διοικητική διαδικασία πρέπει κατ' ανάγκην, επί ποινή απαραδέκτου της μεταγενεστέρως ασκούμενης αγωγής, να εκκινεί με αίτηση του ενδιαφερομένου προς την ΑΔΑ για αποκατάσταση της φερόμενης ως προκληθείσας ζημίας και να συνεχίζεται με την υποβολή ενδεχόμενης διοικητικής ενστάσεως κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίπτεται η αίτηση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του [Γενικού Δικαστηρίου] της 13ης Ιουλίου 1995, T-44/93, Saby κατά Επιτροπής, σκέψη 31).

83 Κατά πάγια, εξάλλου, νομολογία, τα αιτήματα που διατυπώνονται ενώπιον του δικαστή της Ένωσης πρέπει να ταυτίζονται, ως προς το αντικείμενό τους, με εκείνα που διατυπώθηκαν με την ένσταση και να περιλαμβάνουν αποκλειστικώς αμφισβητήσεις που στηρίζονται στην αυτή αιτία με εκείνη των αιτημάτων της ενστάσεως· οι αμφισβητήσεις αυτές μπορούν, ωστόσο, στο στάδιο της ένδικης διαδικασίας, να αναπτύσσονται με την προβολή ισχυρισμών και επιχειρημάτων που δεν περιλαμβάνονται κατ' ανάγκη στην ένσταση, αλλά συνδέονται στενά με αυτήν (βλ., επί παραδείγματι, απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 2002, C-62/01 P, Campogrande κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

84 Το Δικαστήριο [Δημόσιας Διοίκησης] έκρινε προσφάτως ότι ο όρος "αιτία" πρέπει να νοείται εν ευρεία εννοία (απόφαση του Δικαστηρίου [Δημόσιας Διοίκησης] της 1ης Ιουλίου 2010, F-45/07, Mandt κατά Κοινοβουλίου, σκέψη 119). Το γεγονός ότι η νομολογιακή αυτή θέση διαμορφώθηκε στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως δεν αποκλείει τη δυνατότητα εφαρμογής της σε διαφορές αποζημιώσεως, υπό τον όρον διαφυλάξεως των ειδικών χαρακτηριστικών των εν λόγω ένδικων διαφορών. Στο πεδίο των αμιγώς αποζημιωτικών αιτημάτων, η έννοια της αιτίας δεν ορίζεται με αναφορά σε "αμφισβητήσεις" κατά την έννοια της προμνησθείσας με την προηγούμενη σκέψη νομολογίας, αλλά σε "ζημίες" τις οποίες ο ενάγων, με την αίτηση αποζημιώσεως, ισχυρίζεται ότι υπέστη. Αυτές ακριβώς οι ζημίες καθορίζουν το αντικείμενο της αποζημιώσεως που επιζητεί ο υπάλληλος και, συνεπώς, το αντικείμενο της αιτήσεως που αυτός υποβάλλει στη διοίκηση.

85 Από τις προηγούμενες τρεις σκέψεις προκύπτει ότι αποζημιωτικά αιτήματα για τα διάφορα είδη ζημιών υποβάλλονται παραδεκτώς ενώπιον του Δικαστηρίου [Δημόσιας Διοίκησης] μόνον εφόσον έχει προηγηθεί, σε πρώτο στάδιο, αίτηση προς τη διοίκηση με το αυτό αντικείμενο και για τις ίδιες ζημίες και, εν συνεχεία, διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως με την οποία η διοίκηση απεφάνθη, ρητώς ή σιωπηρώς, επί της εν λόγω αιτήσεως.

86 Τούτο δεν εμποδίζει τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο να αναπροσαρμόσει το αποζημιωτικό αίτημα που υπέβαλε με την αίτησή του προς τη διοίκηση, προβαίνοντας σε νέο υπολογισμό του ύψους της αποζημιώσεως, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία η έκταση των ζημιών που υπέστη διευρύνεται σε μεταγενέστερο χρόνο ή δεν είναι γνωστή ή μπορεί να υπολογισθεί μόνο μετά την υποβολή της εν λόγω αιτήσεως (βλ., συναφώς, σε σχέση με τη δυνατότητα υπολογισμού του ύψους ζημίας με το δικόγραφο της αγωγής, απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2004, C-150/03 P, Hectors κατά Κοινοβουλίου, σκέψη 62), υπό τον όρον, όμως, ότι τα είδη ζημιών για τις οποίες ζητείται αποζημίωση έχουν προσδιορισθεί με την προηγηθείσα αίτηση.

87 Εν προκειμένω, ενώ ο ενάγων επιδιώκει την επανόρθωση των επιζήμιων συνεπειών πράξεων τις οποίες είχε προσδιορίσει το πρώτον με την αίτηση που υπέβαλε την 25η Φεβρουαρίου 2008, τα αποζημιωτικά του αιτήματα σκοπούν στην ικανοποίηση διαφόρων μη περιουσιακών ζημιών που, όπως ισχυρίζεται, υπέστη ο ίδιος, ο θανών υιός του και τα τέκνα αυτού.

88 Είναι σαφές ότι, με την αίτηση αποζημιώσεως την οποία υπέβαλε με το έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2008, ο ενάγων είχε ζητήσει μόνον την αποκατάσταση περιουσιακών ζημιών και ουδόλως είχε αναφερθεί στις μη περιουσιακές ζημίες των οποίων την ικανοποίηση αξιώνει ενώπιον του Δικαστηρίου [Δημόσιας Διοίκησης].

89 Εν συνεχεία βέβαια, με την ένστασή του, ο ενάγων ζήτησε όχι μόνο την αποκατάσταση περιουσιακών ζημιών, αλλά και τη χρηματική ικανοποίηση μη περιουσιακών ζημιών, γεγονός που παρέσχε στη διοίκηση τη δυνατότητα να λάβει θέση επί των ζημιών αυτών με την απόφασή της περί απορρίψεως της ενστάσεως, προ της ασκήσεως της αγωγής. Εντούτοις, το εν λόγω τμήμα της απορριπτικής της ενστάσεως αποφάσεως πρέπει να θεωρηθεί ως η πρώτη απόφαση την οποία έλαβε η διοίκηση επί των συγκεκριμένων ζημιών. Ο ενάγων δεν υπέβαλε, όμως, όπως θα όφειλε, ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής και, συνεπώς, δεν τήρησε τα δύο στάδια της διοικητικής διαδικασίας, από τα οποία εξαρτάται το παραδεκτό των αποζημιωτικών αιτημάτων για τις συγκεκριμένες ζημίες.

90 Τα επιχειρήματα που αντλούνται από την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 1989, C-224/87, Koutchoumoff κατά Επιτροπής, επιχειρήματα τα οποία ο ενάγων ανέπτυξε κατά τη δεύτερη συζήτηση, δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Συγκεκριμένα, ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο δέχθηκε, με την εν λόγω απόφαση, ότι υπάλληλος δύναται να διατυπώσει παραδεκτώς αποζημιωτικό αίτημα το πρώτον ενώπιον του Δικαστηρίου είναι ότι η αμφισβήτηση, κατά το στάδιο της διοικητικής ενστάσεως, της νομιμότητας της βλαπτικής για τον ενδιαφερόμενο πράξεως δύναται να νοηθεί ως εμπερικλείουσα αίτημα για την αποκατάσταση της προκληθείσας από την εν λόγω πράξη ζημίας. Η υπό κρίση διαφορά έχει, όμως, αμιγώς αποζημιωτικό χαρακτήρα και δεν σχετίζεται με την αμφισβήτηση της νομιμότητας βλαπτικής για τον ενάγοντα αποφάσεως.

91 Συνεπώς, τα αιτήματα για τη χρηματική ικανοποίηση μη περιουσιακών ζημιών πρέπει, στο πλαίσιο της υπό κρίση διαφοράς, να απορριφθούν ως απαράδεκτα, παρελκούσης της εξετάσεως των λοιπών ενστάσεων απαραδέκτου που προβάλλονται συναφώς.»

8 Επί της ουσίας, όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή υπαιτίως δεν τήρησε την υποχρέωσή της να εξασφαλίσει την προστασία του υπαλλήλου της, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης αποφάνθηκε, καταρχάς, ότι η Επιτροπή είχε υποπέσει σε πταίσμα ικανό να θεμελιώσει την ευθύνη της, καθώς η μη λήψη κατάλληλων μέτρων προστασίας στην προσωρινή κατοικία της οικογένειας Missir Mamachi di Lusignano στο Ραμπάτ συνιστά παράλειψη της υποχρεώσεώς της εγγυήσεως της ασφάλειας του τοποθετημένου σε τρίτη χώρα υπαλλήλου της και της οικογένειάς του.

9 Επίσης, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι αποδείχθηκε ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του πταίσματος αυτού και της προβαλλόμενης περιουσιακής ζημίας.

10 Στο στάδιο αυτό του συλλογισμού του, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι απέμενε να προσδιορισθεί το μερίδιο ευθύνης του δολοφόνου στην επέλευση των ζημιών.

11 Λαμβάνοντας υπόψη τις δύο ζημίες που προβάλλει ο αναιρεσείων, ήτοι τη διπλή δολοφονία και την απώλεια πιθανότητας επιβιώσεως, καθώς και το γεγονός ότι η δεύτερη αυτή ζημία είναι πιο περιορισμένη από την πρώτη, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε ότι πρέπει να καταλογιστεί στην Επιτροπή ευθύνη για τις προκληθείσες ζημίες σε ποσοστό 40 %.

12 Όσον αφορά το εύρος της περιουσιακής ζημίας, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης έκρινε, με τη σκέψη 200 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συνδεόμενη με την απώλεια εσόδων περιουσιακή ζημία που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της υπό κρίση διαφοράς ανέρχεται στο ποσό των 3 εκατομμυρίων ευρώ.

13 Αφού υπενθύμισε, με τη σκέψη 201 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή υποχρεούται να αποκαταστήσει τη ζημία αυτή σε ποσοστό 40 %, που αντιστοιχεί στο ποσό των 1,2 εκατομμυρίων ευρώ, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης επισήμανε, με τη σκέψη 202 της εν λόγω αποφάσεως, ότι, πέραν των παροχών που κανονικά προβλέπει ο ΚΥΚ, το ποσό που η Επιτροπή έχει καταβάλει στους έλκοντες δικαιώματα ανέρχεται σχεδόν σε 1,4 εκατομμύρια ευρώ και ότι το ποσό αυτό μπορεί να ανέλθει στα 2,4 εκατομμύρια ευρώ εάν οι παροχές εξακολουθήσουν να καταβάλλονται έως το εικοστό έκτο έτος της ηλικίας εκάστου των τεσσάρων τέκνων. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης διαπίστωσε, με τη σκέψη 203 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή έχει ήδη αποκαταστήσει πλήρως την περιουσιακή ζημία κατά το μέρος που ευθύνεται για αυτήν.

14 Βάσει των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης αποφάνθηκε, με τη σκέψη 205 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο συγκεκριμένος ισχυρισμός του ενάγοντος, καίτοι βάσιμος, δεν του επιτρέπει να κάνει δεκτά τα αιτήματά του για αποκατάσταση της προκληθείσας περιουσιακής ζημίας.

Διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

15 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 29 Σεπτεμβρίου 2011 στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου, ο αναιρεσείων άσκησε την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως.

16 Η Επιτροπή κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως στις 16 Δεκεμβρίου 2011.

17 Η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 23 Ιανουαρίου 2012.

18 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου την 1η Φεβρουαρίου 2012, ο αναιρεσείων υπέβαλε υπόμνημα με τους λόγους για τους οποίους επιθυμούσε να ακουσθεί σύμφωνα με το άρθρο 146 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.

19 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (αναιρετικό τμήμα) έκανε δεκτό το αίτημα αυτό και κίνησε την προφορική διαδικασία, λαμβάνοντας αυτεπαγγέλτως υπόψη λόγο ακυρώσεως δημοσίας τάξεως και ζητώντας από τους διαδίκους, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένες ερωτήσεις σχετικά με τον λόγο αυτόν. Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

20 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε καταρχάς στους διαδίκους ότι ο αναιρεσείων, όπως ο ίδιος είχε αναφέρει στο σημείο 57 της αγωγής του στον πρώτο βαθμό, ζητεί αποζημίωση για τέσσερις διαφορετικές περιουσιακές και μη ζημίες:

— «υλική ζημία των κληρονόμων του Alessandro [Missir Mamachi di Lusignano], λόγω απώλειας εισοδήματος του δολοφονηθέντος υπαλλήλου, κατά το μέρος που τους αναλογούσε, από την ημερομηνία του θανάτου του έως την πιθανή ημερομηνία συνταξιοδοτήσεώς του·

— ηθική βλάβη του Alessandro [Missir Mamachi di Lusignano], λόγω της σωματικής οδύνης που αδίκως υπέστη από τη στιγμή της επιθέσεως έως τον θάνατό του, καθώς λόγω της ψυχικής οδύνης που του προκάλεσε η επίγνωση του επερχόμενου θανάτου, η επίγνωση της δολοφονίας της πολυαγαπημένης συζύγου του και η τρομερή αγωνία και ανησυχία για την τύχη των τεσσάρων τέκνων του·

— μη περιουσιακή ζημία (ηθικής και υπαρξιακής φύσεως) των τέκνων του φονευθέντος υπαλλήλου, η οποία συνίσταται στην οδύνη που αδίκως υπέστησαν εξαιτίας της απώλειας αμφοτέρων των πολυαγαπημένων γονέων τους, καθώς και του τρομερού και φρικτού ψυχικού τραύματος που υπέστησαν βλέποντας με τα ίδια τους τα μάτια τους γονείς τους να πεθαίνουν στον τόπο του εγκλήματος, ένα από τα φρικτότερα και τραγικότερα θεάματα που μπορεί ένας άνθρωπος να αντικρύσει κατά τη διάρκεια του βίου του·

— μη περιουσιακή ζημία (ηθικής και υπαρξιακής φύσεως) που υπέστη ο αιρεσείων, ως πατέρας του θύματος και η οποία συνίσταται στην οδύνη και τον πόνο που αδίκως υπέστη εξαιτίας της απώλειας του υιού του υπό τόσο τραγικές συνθήκες».

21 Εν συνεχεία, το Γενικό Δικαστήριο ζήτησε, πρώτον, από τους διαδίκους να τοποθετηθούν εγγράφως ως προς το αν το δικαίωμα αποζημιώσεως για την υλική ζημία που υπέστησαν οι κληρονόμοι του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano (όπως αυτή περιγράφεται στο πρώτο σημείο στη σκέψη 20 ανωτέρω), ακόμη και αν πρέπει να υπολογιστεί με βάση το τμήμα των επαγγελματικών προσόδων αυτού από το οποίο θα είχαν την προσδοκία να επωφεληθούν εάν ο πατέρας τους παρέμενε ζωντανός, είχε περιέλθει στους κληρονόμους αιτία θανάτου, όπως συνέβη με το δικαίωμα ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη ο ίδιος ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano από τη στιγμή της επιθέσεως εναντίον του έως τη στιγμή του θανάτου του (όπως περιγράφεται στο δεύτερο σημείο στη σκέψη 20 ανωτέρω), ή αν, αντιθέτως, πρόκειται για ίδιο αυτοτελές δικαίωμά τους προς αποζημίωση, το οποίο ασκούν jure proprio και, συνεπώς, δεν περιήλθε σε αυτούς αιτία θανάτου (όπως είναι οι μη περιουσιακές ζημίες που περιγράφονται στο τρίτο και στο τέταρτο σημείο στη σκέψη 20 ανωτέρω).

22 Δεύτερον, σε άμεση σχέση με το ζήτημα αυτό, αλλά όχι ως πρόκριμα της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε αυτεπαγγέλτως υπόψη του λόγο δημοσίας τάξεως σχετικά με αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης να εκδικάσει το αίτημα αποζημιώσεως όσον αφορά τις ζημίες που απαριθμούνται στο πρώτο, στο τρίτο και στο τέταρτο σημείο στη σκέψη 20 ανωτέρω.

23 Το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε στους διαδίκους, μεταξύ άλλων, τη νομολογία που προκύπτει από τη διάταξη του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1980, 114/79 έως 117/79, Fournier κατά Επιτροπής (Συλλογή 1980, σ. 1529), την απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Οκτωβρίου 1986, 169/83 και 136/84, Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 2801), τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή (Συλλογή 1986, σ. 2818 και 2819), και από την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2004, T-48/01, Vainker κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή Υπ.Υπ. 2004, σ. I-A-51 και II-197).

24 Το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, τίθεται το ζήτημα εάν από το αυστηρό νομικό πλαίσιο που ορίζεται από τα άρθρα 268 ΣΛΕΕ και 270 ΣΛΕΕ, από το άρθρο 1 του παραρτήματος I του Οργανισμού του Δικαστηρίου και από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ, προκύπτει ότι οι συγγενείς υπαλλήλου πρέπει οπωσδήποτε να ασκήσουν δύο αγωγές, τη μία ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και την άλλη ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, αναλόγως του αν ασκούν δικαιώματα του εν λόγω υπαλλήλου ή εάν ζητούν την αποκατάσταση της περιουσιακής ή μη ζημίας που έχουν υποστεί προσωπικά.

25 Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο ζήτησε από τους διαδίκους να τοποθετηθούν επί των συνεπειών που θα είχε, στο πλαίσιο της εκδικάσεως της αιτήσεως αναιρέσεως και όσον αφορά την απάντηση στον λόγο δημοσίας τάξεως που ελήφθη αυτεπαγγέλτως υπόψη κατά τη σκέψη 22 ανωτέρω, η επιλογή της δεύτερης εναλλακτικής απαντήσεως που αναφέρεται στη σκέψη 21 ανωτέρω και, επιπλέον, η θετική απάντηση στο ζήτημα που τίθεται με τη σκέψη 24 ανωτέρω.

26 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 12ης Δεκεμβρίου 2013.

Αιτήματα των διαδίκων

27 Ο αναιρεσείων ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει στους έλκοντες δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano το ποσό των 3 975 329 ευρώ προς αποκατάσταση της προκληθείσας περιουσιακής ζημίας,

— να κρίνει παραδεκτό το αίτημα ικανοποιήσεως της μη περιουσιακής ζημίας και να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει:

  — στους έλκοντες δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, αφενός, το ποσό των 250 000 ευρώ έναντι της μη περιουσιακής ζημίας που υπέστη το θύμα πριν τον θάνατό του και, αφετέρου, το ποσό των 1 276 512 ευρώ έναντι της μη περιουσιακής ζημίας που υπέστησαν αυτοί ως τέκνα του θύματος και μάρτυρες της τραγικής δολοφονίας του,

  — στον αναιρεσείοντα προσωπικά το ποσό των 212 752 ευρώ έναντι της μη περιουσιακής ζημίας που υπέστη ως πατέρας του θύματος,

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει τους αντισταθμιστικούς τόκους και τους τόκους υπερημερίας που έχουν εν τω μεταξύ καταστεί απαιτητοί,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να αναπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης όσον αφορά το αίτημα αποζημιώσεως για τις μη περιουσιακές ζημίες,

— σε κάθε περίπτωση να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη και/ή ως αβάσιμη,

— να καταδικάσει τον αναιρεσείοντα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης να εκδικάσει την αγωγή στον πρώτο βαθμό

Παρατηρήσεις των διαδίκων στο πλαίσιο του μέτρου οργανώσεως της διαδικασίας

29 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στη Γραμματεία στις 10 Σεπτεμβρίου 2013, η Επιτροπή προβάλλει καταρχάς, απαντώντας στην πρώτη ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου (βλ. σκέψη 21 ανωτέρω), ότι το δικαίωμα αποζημιώσεως για την υλική ζημία που έχουν υποστεί οι κληρονόμοι του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano αποτελεί προσωποπαγές αυτών δικαίωμα το οποίο απορρέει απευθείας, μεταξύ άλλων, από το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, και τα άρθρα 76 και 80 του ΚΥΚ.

30 Σχετικά με τον αυτεπαγγέλτως ληφθέντα υπόψη λόγο (βλ. σκέψη 22 ανωτέρω), η Επιτροπή προβάλλει περαιτέρω ότι κάθε διαφορά που ανακύπτει από φερόμενη παράλειψη θεσμικού οργάνου έναντι ενός εκ των υπαλλήλων του, στο πλαίσιο διεπόμενης αποκλειστικά από τον ΚΥΚ σχέσεως εργασίας, εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης δυνάμει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ.

31 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι, σε περίπτωση θανάτου υπαλλήλου, το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ΚΥΚ υποκαθιστά την αμφοτεροβαρή σχέση μεταξύ του εν λόγω υπαλλήλου και του θεσμικού οργάνου, η οποία διακόπηκε λόγω του θανάτου δυνάμει του άρθρου 47, στοιχείο ζ′, του ΚΥΚ, με την εκ του νόμου έννομη σχέση του εν λόγω θεσμικού οργάνου με τα πρόσωπα που αναφέρονται στην εν λόγω διάταξη, στα οποία περιλαμβάνονται και οι έλκοντες δικαιώματα από τον υπάλληλο.

32 Η Επιτροπή υποστηρίζει, δεύτερον, ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης δικαιολογείται από το γεγονός ότι αντικείμενο της διαφοράς είναι η ενδεχομένως βλαπτική και υπαίτια συμπεριφορά του θεσμικού οργάνου έναντι του υπαλλήλου του.

33 Η Επιτροπή επισημαίνει, συναφώς, ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι αναμφισβήτητα αρμόδιο να αποφαίνεται για κάθε διαφορά σχετική με την εφαρμογή των άρθρων 73, 76 και 80 του ΚΥΚ. Μόνον εάν οι παροχές του προβλεπόμενου από τον ΚΥΚ συστήματος δεν επαρκούν για την πλήρη αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας μπορούν οι δικαιούχοι να ζητήσουν άλλη αποζημίωση η οποία πρέπει να είναι συμπληρωματική αυτής που πρέπει να καταβληθεί βάσει του άρθρου 73 του ΚΥΚ και να μην καλύπτει την ίδια ζημία (αποφάσεις του Δικαστηρίου Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 13, και της 9ης Σεπτεμβρίου 1999, C-257/98 P, Lucaccioni κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-5251, σκέψεις 21 και 22). Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης θα ήταν αρμόδιο να αποφανθεί και επί της ενδεχόμενης συμπληρωματικής αποζημιώσεως, εφόσον η ζημία έχει προκληθεί εξαιτίας της ίδιας υπαίτιας συμπεριφοράς του θεσμικού οργάνου έναντι του οικείου υπαλλήλου.

34 Προς δικαιολόγηση της θέσεώς της, η Επιτροπή επικαλείται την ανάγκη της ασφάλειας δικαίου ως προς τον προσδιορισμό του αρμοδίου δικαστηρίου όσο και την οικονομία της διαδικασίας, η οποία επιτάσσει να είναι αρμόδιος ένας μόνο κριτής (βλ., συναφώς, διάταξη του Δικαστηρίου της 27ης Μαΐου 2004, C-517/03, IAMA Consulting κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 17).

35 Όσον αφορά τη νομολογία την οποία επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο και η οποία παρατίθεται στη σκέψη 23 ανωτέρω, αυτή δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή, διότι στις υποθέσεις εκείνες ο υπάλληλος ήταν εν ζωή. Όντως, σε μια τέτοια περίπτωση, το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχεία β′ και γ′, του ΚΥΚ αναγνωρίζει δικαίωμα αποζημιώσεως μόνον στον ανάπηρο υπάλληλο και όχι στους έλκοντες δικαιώματα από αυτόν. Αντιθέτως, οι έλκοντες δικαιώματα από θανόντα υπάλληλο καλύπτονται ρητώς από το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ΚΥΚ, το οποίο τους απονέμει αυτοτελές δικαίωμα.

36 Εάν το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης δεν ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί των αιτημάτων αποζημιώσεως που προέβαλαν jure proprio οι έλκοντες δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, η Επιτροπή προβάλλει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί, εκτός του τμήματος που αφορά το αίτημα ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano. Κατά την Επιτροπή, το αίτημα αυτό ορθώς απορρίφθηκε ως απαράδεκτο, λόγω μη τηρήσεως της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας που προβλέπεται από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ, οπότε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να επικυρωθεί ως προς την κρίση αυτή.

37 Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, ως αναιρετικό δικαστήριο, δεν μπορεί να εξετάσει την υπόθεση επί της ουσίας. Κατ' αυτήν, το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να επιληφθεί εκ νέου της υποθέσεως κατόπιν ασκήσεως τακτικού ενδίκου βοηθήματος σε πρώτο βαθμό και να αποφανθεί τόσο επί της νέας αγωγής όσο και επί της παράλληλης υποθέσεως T-494/11.

38 Ο αναιρεσείων δεν υπέβαλε γραπτή απάντηση στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση δήλωσε ότι επαφίεται ως προς το ζήτημα αυτό στην ευθυκρισία του Γενικού Δικαστηρίου.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

39 Πρέπει καταρχάς να προσδιοριστούν τα είδη της ζημίας για τα οποία ο αναιρεσείων ζητεί αποζημίωση, καθώς και η ιδιότητα υπό την οποία αυτός νομιμοποιείται να ζητήσει αποζημίωση για καθένα από αυτά.

40 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών στον τομέα της εξωσυμβατικής ευθύνης, σε περίπτωση θανάτου του θύματος υπό περιστάσεις αντίστοιχες με αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, η πλειονότητα των συστημάτων προβλέπει τουλάχιστον τρία είδη ζημίας για τα οποία ο υπαίτιος ή οι υπαίτιοι οφείλουν κατά κανόνα αποζημίωση, σύμφωνα με την ακόλουθη διάκριση:

— ηθική βλάβη, ενίοτε καλούμενη «ex haerede», που υπέστη το ίδιο το θύμα εξαιτίας της ψυχικής οδύνης που προηγήθηκε του θανάτου και της οποίας είχε επίγνωση·

— υλική ζημία που υπέστησαν οι συγγενείς του θύματος ανάλογα με τα εισοδήματα που θα αποκόμιζαν από τον θανόντα· στην περίπτωση των τέκνων, πρόκειται συνήθως για το συνολικό ποσό που θα συγκεντρωνόταν έως την ενηλικίωση ή το πιθανολογούμενο πέρας των σπουδών·

— ηθική βλάβη που υπέστησαν οι συγγενείς του θύματος λόγω του ιδιαίτερου συναισθηματικού δεσμού με το θύμα.

41 Με την αγωγή του στον πρώτο βαθμό, στην υπόθεση F-50/09, εξέλιξη της οποίας αποτελεί η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, ο αναιρεσείων ακολούθησε τη διάκριση αυτή όσον αφορά τις ζημίες που προέβαλε. Συγκεκριμένα, από τις τέσσερις ζημίες που αναφέρονται στη σκέψη 3, πρώτη και δεύτερη περίπτωση, ανωτέρω, η πρώτη αντιστοιχεί στην υλική ζημία που υπέστησαν τα τέκνα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano προσωπικά, η δεύτερη αντιστοιχεί στη λεγόμενη «ex haerede» ηθική βλάβη την οποία υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του και την ικανοποίηση της οποίας ζητούν οι κληρονόμοι του, η τρίτη αντιστοιχεί στην ηθική βλάβη που υπέστησαν προσωπικά τα τέκνα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano και η τέταρτη αντιστοιχεί στην ηθική βλάβη που υπέστη προσωπικά ο αναιρεσείων ως πατέρας του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano.

42 Για τους λόγους αυτούς, στο πλαίσιο της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο θα στηριχθεί στις εξής δύο παραδοχές:

— η ex haerede ηθική βλάβη, δηλαδή αυτή που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του, προβάλλεται από τους έλκοντες δικαιώματα από αυτόν, υπό την εν λόγω ιδιότητά τους και όχι εξ ιδίου ονόματος, καθώς το δικαίωμα ικανοποιήσεώς της περιήλθε σε αυτούς αιτία θανάτου, σύμφωνα με τις περί κληρονομικής διαδοχής διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας·

— οι τρεις άλλες μορφές ζημίας για τις οποίες ζητείται αποζημίωση στην υπό κρίση υπόθεση, δηλαδή η υλική ζημία και η ηθική βλάβη των τέκνων και η ηθική βλάβη του πατέρα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, προβάλλονται από τον αναιρεσείοντα και τους εγγονούς του εξ ιδίου ονόματος, ανεξαρτήτως της ιδιότητας του έλκοντος δικαιώματα.

43 Τα ζητήματα αρμοδιότητας που τίθενται με τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως θα εξεταστούν βάσει των δύο αυτών παραδοχών.

44 Όσον αφορά τον προσδιορισμό των εφαρμοστέων εν προκειμένω κανόνων σχετικά με την αρμοδιότητα, το Γενικό Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι αρμόδιο να αποφαίνεται σε πρώτο βαθμό επί των προσφυγών που αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 268 ΣΛΕΕ και 270 ΣΛΕΕ, με εξαίρεση αυτές που έχουν ανατεθεί σε ειδικευμένο δικαστήριο που συστήνεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 257 ΣΛΕΕ και αυτές που ο Οργανισμός του Δικαστηρίου επιφυλάσσει στο Δικαστήριο.

45 Δεδομένου ότι το άρθρο 1 του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το οποίο προστέθηκε στον Οργανισμό με την απόφαση 2004/752/ΕΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 2ας Νοεμβρίου 2004, για την ίδρυση Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 333, σ. 7), απονέμει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης την αρμοδιότητα να εκδικάζει σε πρώτο βαθμό προσφυγές δυνάμει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ, με αντικείμενο διαφορές μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο ΚΥΚ και το Καθεστώς που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ένωσης, το Γενικό Δικαστήριο δεν είναι πλέον αρμόδιο να εκδικάζει σε πρώτο βαθμό αγωγές αποζημιώσεως ασκηθείσες δυνάμει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ (διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2009, T-545/08, Thoss κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 26). Αντιστρόφως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι αρμόδιο μόνο για την εκδίκαση προσφυγής που έχει νομίμως ασκηθεί βάσει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ.

46 Επομένως, στο δικαιοδοτικό σύστημα της Ένωσης, όπως έχει καθοριστεί από τη Συνθήκη ΛΕΕ, τον Οργανισμό του Δικαστηρίου και τις αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, υπάρχει σαφής οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων του Γενικού Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, οπότε η αρμοδιότητα του ενός εξ αυτών να εκδικάσει πρωτοδίκως μια υπόθεση αναγκαστικά αποκλείει την αρμοδιότητα του ετέρου.

47 Ως έχει σήμερα το δίκαιο της Ένωσης, η οριοθέτηση αυτή γίνεται με γνώμονα την προσωπική κατάσταση του προσφεύγοντος και το γενεσιουργό γεγονός της διαφοράς, σύμφωνα με την πάγια νομολογία κατά την οποία η διαφορά μεταξύ υπαλλήλου και του οργάνου στο οποίο αυτός παρέχει ή παρείχε υπηρεσίες με αντικείμενο αγωγή αποζημιώσεως εμπίπτει, οσάκις ανάγεται στη σχέση εργασίας που συνδέει ή συνέδεε τον ενδιαφερόμενο με το όργανο, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 270 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 236 ΕΚ) και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ και όχι στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 268 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 235 ΕΚ) και 340 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 288 ΕΚ), τα οποία ρυθμίζουν το γενικό σύστημα της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 22ας Οκτωβρίου 1975, 9/75, Meyer-Burckhardt κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 363, σκέψη 7, της 17ης Φεβρουαρίου 1977, 48/76, Albini κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1977, σ. 113, σκέψη 10, της 4ης Ιουλίου 1985, 176/83, Allo κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2155, σκέψη 18, και διάταξη του Δικαστηρίου της 10ης Ιουνίου 1987, 317/85, Pomar κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 2467, σκέψη 7, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 2004, T-1/02, Polinsky κατά Δικαστηρίου, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 47).

48 Τούτου δοθέντος, από την προπαρατεθείσα νομολογία δεν προκύπτει εάν οι συγγενείς του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano έπρεπε να ασκήσουν την αγωγή αποζημιώσεως για την προσωπική, περιουσιακή και μη, ζημία που έχουν υποστεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ή ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης. Συγκεκριμένα, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, η νομολογία αυτή αφορά ειδικώς μόνον τις διαφορές i) μεταξύ υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου με το

θεσμικό όργανο από το οποίο εξαρτάται ή εξαρτιόταν και ii) οι οποίες ανάγονται στη σχέση εργασίας που τους συνδέει ή τους συνέδεε, οπότε η νομολογία αυτή μπορεί εν μέρει μόνο να εφαρμοστεί σε διαφορά η οποία ανάγεται μεν στη σχέση εργασίας, πλην όμως δεν πρόκειται για διαφορά μεταξύ υπαλλήλου ή πρώην υπαλλήλου και του θεσμικού οργάνου από το οποίο εξαρτάται ή εξαρτιόταν ο υπάλληλος αυτός, αλλά μεταξύ τρίτου σχετιζόμενου με τον υπάλληλο προσώπου, συγγενή ή υπεισερχόμενου στα δικαιώματά του, και του εν λόγω θεσμικού οργάνου.

49 Εάν το τρίτο αυτό πρόσωπο υπεισέρχεται στα δικαιώματα του οικείου υπαλλήλου ή του πρώην υπαλλήλου, εάν δηλαδή ενεργεί με την ιδιότητα του έλκοντος δικαιώματα από αυτόν, ζητώντας, υπό την ιδιότητα αυτή και προς όφελος της κληρονομιαίας περιουσίας, αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ο ίδιος ο υπάλληλος, η προαναφερθείσα νομολογία είναι εφαρμοστέα, διότι, παρά την αιτία θανάτου διαδοχή, εξακολουθεί να πρόκειται για διαφορά μεταξύ του υπαλλήλου και του θεσμικού οργάνου από το οποίο αυτός εξαρτιόταν, αναγόμενη στη μεταξύ τους σχέση εργασίας.

50 Εν προκειμένω, η κρίση αυτή ισχύει για τη δεύτερη ζημία που προβάλλει ο αναιρεσείων, όπως παρατίθεται στη σκέψη 20 ανωτέρω, δηλαδή την ex haerede ηθική βλάβη που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano από τη στιγμή της επιθέσεως έως τη στιγμή του θανάτου του. Κατά το μέτρο αυτό, είναι ορθή η επισήμανση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, με την τελευταία περίοδο της σκέψεως 116 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 47 ανωτέρω δύναται να εφαρμοσθεί σε διαφορά μεταξύ των ελκόντων δικαιώματα από θανόντα υπάλληλο ή του νομίμου εκπροσώπου τους και του οργάνου στο οποίο εργαζόταν ο υπάλληλος, καθώς πρόκειται για διαφορά αναγόμενη στην εργασιακή σχέση μεταξύ του συγκεκριμένου υπαλλήλου και του οργάνου.

51 Αντιθέτως, εάν ο εν λόγω τρίτος ενεργεί προς αποκατάσταση ζημίας την οποία υπέστη προσωπικά, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για περιουσιακή ή μη ζημία, ούτε το περιεχόμενο της νομολογίας αυτής ούτε οι αρχές από τις οποίες απορρέει θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την εφαρμογή της σε μια τέτοια περίπτωση. Ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι μια τέτοια διαφορά ανάγεται στη σχέση εργασίας μεταξύ του συγκεκριμένου υπαλλήλου και του θεσμικού οργάνου, δεν πληρούται εν πάση περιπτώσει η υποκειμενική προϋπόθεση σχετικά με την κατάσταση του υπαλλήλου που είναι δικαιούχος των επίμαχων δικαιωμάτων, οπότε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι, κατ' αρχήν, αναρμόδιο ratione personae να εκδικάσει την υπόθεση βάσει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ.

52 Αντιθέτως προς τα υποστηριζόμενα από την Επιτροπή, η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 2010, T-143/09 P, Επιτροπή κατά Petrilli, επιβεβαιώνει την ανάλυση αυτή και την τεκμηριώνει. Με τη σκέψη 46 της αποφάσεως αυτής, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι υπαλληλικές διαφορές που άπτονται του άρθρου 236 ΕΚ (νυν άρθρο 270 ΣΛΕΕ) και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ, συμπεριλαμβανομένων των διαφορών που αφορούν την αποκατάσταση ζημίας προκληθείσας σε υπάλληλο ή μέλος του λοιπού προσωπικού, διέπονται από κανόνες διαφορετικούς και ειδικούς σε σχέση με εκείνους που απορρέουν από τις γενικές αρχές που διέπουν την εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης στο πλαίσιο του άρθρου 235 ΕΚ (νυν άρθρο 268 ΣΛΕΕ) και του άρθρου 288 ΕΚ (νυν άρθρο 340 ΣΛΕΕ). Συγκεκριμένα, κατά το Γενικό Δικαστήριο, η Ένωση, όταν ενεργεί ως εργοδότης, υπέχει αυξημένη ευθύνη, εκδήλωση της οποίας αποτελεί η υποχρέωσή της να αποκαθιστά τις ζημίες που προκαλεί στο προσωπικό με οιαδήποτε παράνομη πράξη διαπράττει υπό την ιδιότητά της αυτή, ενώ, αντιθέτως, κατά το κοινό δίκαιο, η Ένωση υποχρεούται να αποκαθιστά μόνον τις ζημίες που έχουν προκληθεί από «αρκούντως κατάφωρη» παράβαση κανόνα δικαίου (πάγια νομολογία μετά την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291).

53 Ωστόσο, οι εκτιμήσεις αυτές σχετικά με το διαφορετικό και ειδικό καθεστώς που διέπει την αυξημένη ευθύνη της Ένωσης έναντι του προσωπικού της, η οποία δικαιολογείται ιδίως από τη σχέση εργασίας και τα απορρέοντα από αυτή δικαιώματα και τις ειδικές υποχρεώσεις, όπως το καθήκον αρωγής, καθώς και από τη σχέση εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των θεσμικών οργάνων και

των υπαλλήλων τους, προς εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος, δεν ισχύουν στην περίπτωση των τρίτων που δεν είναι υπάλληλοι. Ακόμη και όταν πρόκειται για τα πλέον στενά συγγενικά πρόσωπα ενός υπαλλήλου και με την επιφύλαξη των κοινωνικών παροχών που προβλέπονται στο άρθρο 76 του ΚΥΚ, η νομολογία δεν αναγνωρίζει καθήκον αρωγής των θεσμικών οργάνων έναντι αυτών (απόφαση Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψεις 21 έως 23).

54 Η νομολογιακή αυτή τάση επιβεβαιώνεται επιπλέον από τις αποφάσεις που παρατίθενται στη σκέψη 23 ανωτέρω.

55 Συγκεκριμένα, με την προπαρατεθείσα διάταξη Fournier κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε καταρχήν, έστω εμμέσως, ότι τα μέλη της οικογένειας ενός υπαλλήλου που ενεργούν για ίδιο λογαριασμό και ζητούν την αποκατάσταση ζημίας που έχουν υποστεί προσωπικώς πρέπει να κάνουν χρήση του άρθρου 178 ΕΟΚ (νυν άρθρο 268 ΣΛΕΕ) και όχι του άρθρου 179 ΕΟΚ (νυν άρθρο 270 ΣΛΕΕ).

56 Το Δικαστήριο επικύρωσε την επιλογή αυτή με την προπαρατεθείσα απόφαση Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής σε υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας οι αναιρεσείοντες είχαν ρητώς στηρίξει την αγωγή αποζημιώσεως σε διαφορετική νομική βάση, ανάλογα με το αν ήταν υπάλληλοι ή όχι, δηλαδή στο άρθρο 179 ΕΟΚ για τον G. Leussink και στα άρθρα 178 ΕΟΚ και 215, δεύτερο εδάφιο, ΕΟΚ, για τη σύζυγο και τα τέκνα τους.

57 Με τις προτάσεις του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής, ο γενικός εισαγγελέας Sir Gordon Slynn αναγνώρισε ότι ορθώς η οικογένεια στήριξε την αγωγή της στα άρθρα 178 ΕΟΚ και 215 ΕΟΚ, καθώς επρόκειτο για χωριστές ζημίες τις οποίες είχαν υποστεί τα μέλη της, και όχι για διαφορά μεταξύ υπαλλήλου και του θεσμικού οργάνου στο οποίο αυτός εργάζεται.

58 Το Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε ρητώς επί του ζητήματος αυτού, πλην όμως επικύρωσε εμμέσως την επιλογή της ασκήσεως αγωγής δυνάμει του άρθρου 178 ΕΟΚ, αντί του άρθρου 179 ΕΟΚ, όσον αφορά την οικογένεια του υπαλλήλου, με τη σκέψη 25 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής, μολονότι έκρινε ότι η διαφορά «πηγάζει από τη σχέση μεταξύ του υπαλλήλου και του οργάνου». Επιπλέον, το Δικαστήριο ρητώς στήριξε την απόφασή του επί των δικαστικών εξόδων στο άρθρο 69 του Κανονισμού Διαδικασίας, δηλαδή στη διάταξη που ισχύει για τις αγωγές ιδιωτών που δεν είναι υπάλληλοι.

59 Τέλος, με την προπαρατεθείσα απόφαση Vainker κατά Κοινοβουλίου, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή της B. Vainker ως αβάσιμη, επικαλούμενο τη νομολογία της αποφάσεως Leussink κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, και επικυρώνοντας εμμέσως την επιλογή του άρθρου 235 ΕΚ ως πρόσφορης νομικής βάσεως για την αγωγή αυτή.

60 Είναι, εξάλλου, απορριπτέα η επιχειρηματολογία που αντλεί η Επιτροπή κατ' ουσίαν από το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΚΥΚ.

61 Βεβαίως, η δυνατότητα ή ακόμη και η υποχρέωση των ελκόντων δικαιώματα από θανόντα υπάλληλο να ασκήσουν προσφυγή βάσει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ, προκειμένου να τους χορηγηθούν οι παροχές που προβλέπονται από το άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΚΥΚ έχει ήδη αναγνωριστεί, εμμέσως έστω, από τον δικαστή της Ένωσης (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Ιανουαρίου 1996, T-23/95, Bitha κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. I-A-13 και II-45, απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της 20ής Ιανουαρίου 2009, F-101/08, Grünheid κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 2006, σ. I-A-1-55 και II-A-1-199· βλ. επίσης, συναφώς και κατ' αναλογία, διάταξη του Γενικού Δικαστηρίου της 19ης Ιουνίου 2001, T-145/00, Hotzel-Wagenknecht κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 17).

62 Ωστόσο, πρώτον, το επιχείρημα αυτό ισχύει μόνο για τους έλκοντες δικαιώματα που απαριθμούνται ειδικώς στο άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ΚΥΚ, δηλαδή για τη σύζυγο και τα τέκνα ή, ελλείψει αυτών, για τους λοιπούς κατιόντες ή, ελλείψει αυτών, για τους ανιόντες ή, τέλος, ελλείψει αυτών, για το ίδιο το θεσμικό όργανο. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω, ακόμη και αν η επιχειρηματολογία της Επιτροπής μπορούσε να γίνει δεκτή ως προς τα τέσσερα τέκνα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, δεν ισχύει το ίδιο για τον ίδιο τον αναιρεσείοντα, τον Livio Missir Mamachi di Lusignano, καθώς αυτός δεν έχει, λόγω των τέκνων, την ιδιότητα του έλκοντος δικαιώματα κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ΚΥΚ. Δεν ισχύει ούτε όσον αφορά τη μητέρα, τον αδελφό και την αδελφή του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, οι οποίοι είναι αναιρεσείοντες στην παράλληλη υπόθεση T-494/11.

63 Δεύτερον, με την επιχειρηματολογία αυτή η δικονομική εφαρμογή του κοινού δικαίου της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης ουσιαστικά εξαρτάται από αυτήν του ειδικού δικαίου της κοινωνικής ασφαλίσεως των υπαλλήλων, όπως αυτό απορρέει από τον ΚΥΚ. Ωστόσο, δεν υπάρχει βάσιμος λόγος που να δικαιολογεί την υπεροχή της κατ' εξαίρεση αρμοδιότητας του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, όσον αφορά τους υπαλλήλους, έναντι της γενικής αρμοδιότητας του Γενικού Δικαστηρίου επί διαφορών με αντικείμενο την ευθύνη της Ένωσης.

64 Τρίτον, τέλος, ακόμη και όσον αφορά τα τέσσερα τέκνα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, αυτό που κρίνεται εν προκειμένω δεν είναι η υποχρέωση της Επιτροπής να καταβάλει τις εκ του ΚΥΚ προβλεπόμενες παροχές, οι οποίες έχουν άλλωστε καταβληθεί στους ενδιαφερομένους, αλλά η ενδεχόμενη υποχρέωσή της να αποκαταστήσει πλήρως την προβαλλόμενη περιουσιακή ζημία και ηθική βλάβη. Το Γενικό Δικαστήριο υπενθυμίζει, συναφώς, ότι, στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ειδικά ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο συνεκτιμώντας, όσον αφορά την αποζημίωση για τις εν λόγω ζημίες, τις προβλεπόμενες από τον ΚΥΚ παροχές που αναφέρθηκαν προηγουμένως για τα τέκνα του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεμελιωθεί κανόνας αρμοδιότητας του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης στη διάταξη του άρθρου 73, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του ΚΥΚ, τη στιγμή που υποστηρίζεται ότι το εν λόγω άρθρο δεν αποτελεί τη βάση της αγωγής που έχει ασκηθεί εξ ονόματος των τεσσάρων τέκνων του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano.

65 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, από το νομικό πλαίσιο που διαμορφώνεται από τα άρθρα 268 ΣΛΕΕ και 270 ΣΛΕΕ, το άρθρο 1 του παραρτήματος I του Οργανισμού του Δικαστηρίου και τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ συνάγεται ότι οι συγγενείς θανόντος υπαλλήλου είναι υποχρεωμένοι να ασκούν δύο αγωγές, τη μία ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και την άλλη ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ανάλογα με το αν επικαλούνται τα δικαιώματα του εν λόγω υπαλλήλου ή αν ζητούν την αποκατάσταση ζημίας, περιουσιακής ή μη, την οποία έχουν υποστεί προσωπικά.

66 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει επίσης ότι οι δύο αυτές αγωγές αποζημιώσεως υπόκεινται σε διαφορετικές ουσιαστικές προϋποθέσεις, σύμφωνα με τη διάκριση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Petrilli, η οποία παρατίθεται στις σκέψεις 52 και 53 ανωτέρω.

67 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ακόμη ότι, όταν οι εν λόγω συγγενείς ασκούν αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, υπόκεινται στις προθεσμίες και τους λοιπούς δικονομικούς περιορισμούς, όπως είναι ο κανόνας της αντιστοιχίας μεταξύ της προαπαιτούμενης διοικητικής ενστάσεως και της προσφυγής, οι οποίοι προβλέπονται από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Απριλίου 1987, 257/85, Dufay κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1987, σ. 1561, σκέψη 21), ενώ, όταν ασκούν αγωγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δεσμεύονται μόνο από την πενταετή προθεσμία παραγραφής του άρθρου 46, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που έχει εφαρμογή στη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 53, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω Οργανισμού.

68 Η υποχρέωση ασκήσεως δύο αγωγών είναι ιδιαίτερα επιβαρυντική από πολλές απόψεις, τόσο για τους ενδιαφερομένους όσο και για τα δικαστήρια της Ένωσης. Η υποχρέωση αυτή, η οποία είναι αποτέλεσμα της αυστηρής εφαρμογής του κανόνα που διατυπώθηκε στη σκέψη 65 ανωτέρω, αποτελεί όντως πηγή σοβαρών μειονεκτημάτων, όπως είναι η επιβάρυνση των διαδικασιών και του κόστους τους για τους ιδιώτες, η άσκοπη χρήση του περιορισμένου δυναμικού των δικαστηρίων της Ένωσης και, το κυριότερο, ο κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων στο πλαίσιο της ίδιας διαφοράς, κατά παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

69 Υπό τις περιστάσεις αυτές, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεδεγμένες αρχές στα δικονομικά συστήματα των κρατών μελών, πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί αποτροπής ή άρσεως των συγκρούσεων αρμοδιότητας μεταξύ δικαστηρίων που έχουν επιληφθεί ή ενδέχεται να επιληφθούν παραλλήλως μιας υποθέσεως, όπως είναι η διεύρυνση, η παρέκταση ή η απέκδυση αρμοδιότητας, η αναγνώριση της αρμοδιότητας του ανωτέρου δικαστηρίου, η προτεραιότητα του πρώτου επιληφθέντος δικαστή ή η εφαρμογή του αξιώματος accessorium sequitur principale (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1987, 266/85, Shenavai, Συλλογή 1987, σ. 239, σκέψη 19), μηχανισμοί οι οποίοι είτε προβλέπονται από τον νόμο είτε έχουν διαμορφωθεί νομολογιακά.

70 Ομοίως, στο δίκαιο της Ένωσης, το Δικαστήριο έχει αποστασιοποιηθεί από το αυστηρό δικονομικό πλαίσιο που θεσπίζουν οι ισχύουσες διατάξεις, εισάγοντας νομολογιακή απόκλιση από τους κανόνες περί δικαιοδοσίας ή τους δικονομικούς κανόνες, μολονότι πρόκειται για κανόνες δημοσίας τάξεως, λαμβάνοντας κυρίως υπόψη λόγους σχετιζόμενους με την οικονομία της διαδικασίας και την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

71 Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους κανόνες δικαιοδοσίας, με την προπαρατεθείσα διάταξη IAMA Consulting κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο απέρριψε τη θέση του Γενικού Δικαστηρίου, το οποίο παρέμεινε προσκολλημένο στο αυστηρό πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 225, παράγραφος 1, ΕΚ και του άρθρου 51 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, και εφάρμοσε νομολογιακό κανόνα, κρίνοντας ότι η λύση αυτή δικαιολογείται από «λόγους οικονομίας της δίκης και [από την] προτεραιότητα που παραχωρείται στον δικαστή ο οποίος επιλαμβάνεται πρώτος, λόγοι που τυγχάνουν ευρείας αναγνωρίσεως και στα δικονομικά συστήματα των κρατών μελών» (σκέψη 17 της διατάξεως).

72 Όσον αφορά τους δικονομικούς κανόνες, μολονότι, κατά το σύστημα των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ, πριν την άσκηση προσφυγής πρέπει πάντα να τηρείται η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, να υποβάλλεται δηλαδή διοικητική ένσταση, το Δικαστήριο αποφάσισε να παρεκκλίνει από τον κανόνα αυτό, ώστε να επιτραπεί η απευθείας άσκηση προσφυγής κατά μιας ευρύτατης κατηγορίας αποφάσεων, όπως είναι οι αποφάσεις των εξεταστικών επιτροπών των διαγωνισμών ή των εκθέσεων βαθμολογίας, ως προς τις οποίες η ΑΔΑ δεν διαθέτει διακριτική ευχέρεια στο πλαίσιο μιας τέτοιας διοικητικής ενστάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, όσον αφορά τις αποφάσεις των εξεταστικών επιτροπών των διαγωνισμών, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουνίου 1972, 44/71, Marcato κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 503, και της 7ης Μαΐου 1986, 52/85, Rihoux κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 1555, 1567, και, όσον αφορά τις εκθέσεις βαθμολογίας, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1980, 6/79 και 97/79, Grassi κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 419, και της 15ης Μαρτίου 1989, 140/87, Bevan κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 701). Η νομολογία αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι η διοικητική ένσταση που υποβάλλεται κατά αποφάσεως εξεταστικής επιτροπής διαγωνισμού ή κατά εκθέσεως βαθμολογίας «είναι άνευ νοήματος», δεδομένου ότι το οικείο θεσμικό όργανο δεν έχει την εξουσία να ακυρώσει ή να τροποποιήσει τις αποφάσεις της εξεταστικής επιτροπής διαγωνισμού ή την εκτίμηση των βαθμολογητών. Περαιτέρω, μια «υπέρμετρα περιοριστική ερμηνεία του άρθρου 91, παράγραφος 2, θα είχε ως μόνη συνέπεια την ανώφελη παράταση της διαδικασίας» (απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Μαρτίου 1978, 7/77, Ritter von Wüllerstorff und Urbair κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 275).

73 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων και για λόγους επιτακτικούς που σχετίζονται με την ασφάλεια δικαίου, την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, την οικονομία της διαδικασίας και την αποτροπή της εκδόσεως αντιφατικών δικαστικών αποφάσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές

της υπό κρίση υποθέσεως, όπου οι έλκοντες δικαιώματα από θανόντα υπάλληλο ή μέλος του λοιπού προσωπικού των θεσμικών οργάνων ζητούν αποζημίωση για διάφορες, αναγόμενες στην ίδια πράξη ζημίες, είτε υπό την ιδιότητα του έλκοντος δικαιώματα είτε ενεργώντας εξ ονόματός τους και jure proprio, πρέπει να τους επιτραπεί να συνυποβάλουν όλα τα αιτήματά τους αποζημιώσεως, ασκώντας ένα μόνον ένδικο βοήθημα.

74 Το εν λόγω ένδικο βοήθημα πρέπει να ασκείται ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, όχι μόνον επειδή αυτό είναι το «γενικό» δικαστήριο ή δικαστήριο του «κοινού δικαίου», το οποίο διαθέτει ως τέτοιο «γενική δικαιοδοσία», σε αντίθεση με το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης το οποίο έχει περιορισμένη δικαιοδοσία, αλλά και επειδή πρόκειται για ανώτερης βαθμίδας δικαστήριο, στο οποίο «υπάγεται» το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, σύμφωνα με το άρθρο 257 ΣΛΕΕ. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι, εφόσον δύο δικαστήρια διαφορετικής βαθμίδας επιλαμβάνονται υποθέσεων με το ίδιο αντικείμενο, αρμόδιο για την εκδίκαση της διαφοράς είναι κατά κανόνα το δικαστήριο της ανώτερης βαθμίδας. Συγκεκριμένα, στο δίκαιο της Ένωσης, το άρθρο 8, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου ορίζει ότι, εάν ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και του Γενικού Δικαστηρίου εκκρεμούν υποθέσεις που θέτουν το ίδιο ζήτημα ερμηνείας ή αμφισβητούν το κύρος της ίδιας πράξης, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης κρίνει εαυτό αναρμόδιο, προκειμένου να αποφανθεί το Γενικό Δικαστήριο επί των υποθέσεων αυτών. Ανάλογη λύση προβλέπεται στο άρθρο 54, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σε περίπτωση που ενώπιον του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου έχουν αχθεί υποθέσεις έχουσες το ίδιο αντικείμενο, εγείρουσες το ίδιο ζήτημα ερμηνείας ή στο πλαίσιο των οποίων αμφισβητείται το κύρος της ιδίας πράξεως.

75 Επισημαίνεται ακόμη, στο πλαίσιο αυτό, ότι, εάν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υποθέσεως, οι συγγενείς του θανόντος υπαλλήλου ήταν υποχρεωμένοι να ασκήσουν δύο αγωγές, το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης θα επιλαμβάνονταν ταυτόχρονα υποθέσεων με το ίδιο αντικείμενο, δηλαδή, κατ' ουσίαν, τα αιτήματα αποζημιώσεως για τη ζημία η οποία προκλήθηκε εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω υπαλλήλου και φέρεται να ανάγεται στο ίδιο πταίσμα του εναγομένου θεσμικού οργάνου. Πάντως, υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης θα έπρεπε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου, να κρίνει αμελλητί εαυτό αναρμόδιο, προκειμένου το Γενικό Δικαστήριο να αποφανθεί επί των υποθέσεων αυτών.

76 Συγκεκριμένα, η θέσπιση, υπό τις περιστάσεις αυτές, κανόνα παρεκτάσεως της αρμοδιότητας του Γενικού Δικαστηρίου φαίνεται επίσης να αποτελεί συμπλήρωμα του κανόνα του άρθρου 8, παράγραφος 3, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Δεν θα είχε νόημα, υπό τις εν λόγω περιστάσεις, να υποχρεώνονται οι ενδιαφερόμενοι να απευθύνονται στο Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, η δε υπέρμετρα περιοριστική ερμηνεία του πλαισίου των αρμοδιοτήτων που καθορίζεται από τα άρθρα 268 ΣΛΕΕ και 270 ΣΛΕΕ, το άρθρο 1 του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου και τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ θα είχε ως μόνο αποτέλεσμα την ανώφελη παράταση της διαδικασίας (βλ., συναφώς και κατ' αναλογία, τη νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στη σκέψη 72 ανωτέρω).

77 Στην περίπτωση που εξετάζεται εν προκειμένω, από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ήταν εξ ορισμού αναρμόδιο να εκδικάσει την υπό κρίση υπόθεση, εξαιρουμένου του ex haerede αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του.

78 Συνεπώς, κατ' εφαρμογήν του κανόνα της αυστηρής κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των δύο συγκεκριμένων δικαστηρίων, όπως ο κανόνας αυτός παρατίθεται στη σκέψη 65 ανωτέρω, διαπιστώνεται αυτεπαγγέλτως ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι αναρμόδιο να εκδικάσει το αίτημα αποκαταστάσεως της περιουσιακής και μη ζημίας που υπέστησαν προσωπικά ο αναιρεσείων και οι έλκοντες δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, και ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί κατά τούτο.

79 Οι συνέπειες της αναιρέσεως αυτής εκτίθενται με τις σκέψεις 102 και 103 κατωτέρω.

80 Κατά τα λοιπά, η εξέταση της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να συνεχιστεί, βάσει των λόγων αναιρέσεως που προέβαλε ο αναιρεσείων, μόνον κατά το μέτρο που Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ήταν αρμόδιο να εκδικάσει το αίτημα που του υποβλήθηκε, δηλαδή κατά το μέτρο που αποφάνθηκε επί του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από τη νομική πλάνη στην οποία υπέπεσε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης απορρίπτοντας ως απαράδεκτο το αίτημα ικανοποιήσεως ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του

81 Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως υποδιαιρείται σε τρία σκέλη. Δεδομένου, ωστόσο, ότι το δεύτερο σκέλος του συγκεκριμένου λόγου αφορά την απόρριψη του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη ο αναιρεσείων προσωπικά, δεν θα εξεταστεί διεξοδικά, κατόπιν της αναιρέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς το ζήτημα αυτό στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης εξετάσεως του δημοσίας τάξεως λόγου αναιρέσεως.

82 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, το οποίο αφορά ειδικότερα την απόρριψη ως απαράδεκτου του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη πριν τον θάνατό του ο δολοφονηθείς υπάλληλος (ηθική βλάβη ex haerede), ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι ο δικονομικός κανόνας της αντιστοιχίας που ισχύει όσον αφορά τα ένδικα βοηθήματα στον τομέα της δημόσιας διοίκησης επιτάσσει ταυτότητα αιτίας και αντικειμένου μεταξύ διοικητικής ενστάσεως και προσφυγής, και όχι, όπως εσφαλμένως έκρινε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, μεταξύ αιτήματος και διοικητικής ενστάσεως. Επικαλείται, μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Ιουλίου 1976, 58/75, Sergy κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1976, σ. 419). Πάντως, εν προκειμένω, η διοικητική ένσταση της 10ης Σεπτεμβρίου 2008 όντως περιείχε αίτημα ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη πριν τον θάνατό του ο δολοφονηθείς υπάλληλος και οι έλκοντες δικαιώματα από αυτόν.

83 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ο αναιρεσείων προβάλλει ακόμη, κατ' ουσίαν, ότι ο κανόνας της αντιστοιχίας, όπως εφαρμόστηκε από το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, περιορίζει το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας.

84 Η Επιτροπή απαντά ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς το ζήτημα αυτό και ότι η τήρηση της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας δεν παραβιάζει την αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, καθώς αυτή μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω περιορισμοί πράγματι ανταποκρίνονται σε σκοπούς γενικού συμφέροντος και δεν συνιστούν υπέρμετρη και μη ανεκτή επέμβαση που θα έθιγε την ίδια την ουσία των δικαιωμάτων (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαρτίου 2010, C-317/08 έως C-320/08, Alassini κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-2213, σκέψεις 63 επ.).

85 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης παρέβη, με τις σκέψεις 84 έως 86 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους κανόνες και τους διαδικαστικούς περιορισμούς που απορρέουν από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ, στο πλαίσιο αγωγής υπαλλήλου με αμιγώς αποζημιωτικό χαρακτήρα.

86 Βεβαίως, με τη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ορθώς υπενθύμισε τη νομολογία κατά την οποία, στο σύστημα των προβλεπόμενων από τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ ενδίκων βοηθημάτων, οσάκις διατυπώνεται αίτημα αμιγώς αποζημιωτικό, υπό την έννοια ότι δεν ζητείται η ακύρωση συγκεκριμένης πράξεως, αλλά αποκλειστικώς η αποκατάσταση ζημιών που φέρονται ως οφειλόμενες σε σειρά πταισμάτων ή παραλείψεων που, ελλείψει οιουδήποτε εννόμου αποτελέσματος, δεν δύνανται να θεωρηθούν βλαπτικές πράξεις, η διοικητική διαδικασία

πρέπει κατ' ανάγκην, επί ποινή απαραδέκτου της μεταγενεστέρως ασκούμενης αγωγής, να εκκινεί με αίτηση του ενδιαφερομένου προς την ΑΔΑ για αποκατάσταση της φερόμενης ως προκληθείσας ζημίας και να συνεχίζεται με την υποβολή ενδεχόμενης διοικητικής ενστάσεως κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίπτεται η αίτηση (βλ. αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου Saby κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 31, και της 13ης Δεκεμβρίου 2012, T-595/11 P, A κατά Επιτροπής, σκέψεις 111 και 118 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

87 Με τη σκέψη 83 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης επίσης ορθώς υπενθύμισε την πάγια νομολογία κατά την οποία τα αιτήματα που διατυπώνονται ενώπιον του δικαστή της Ένωσης πρέπει να ταυτίζονται, ως προς το αντικείμενό τους, με εκείνα που διατυπώθηκαν με την ένσταση και να περιλαμβάνουν αποκλειστικώς αμφισβητήσεις που στηρίζονται στην αυτή αιτία με εκείνη των αιτημάτων της ενστάσεως· οι αμφισβητήσεις αυτές μπορούν, ωστόσο, στο στάδιο της ένδικης διαδικασίας, να αναπτύσσονται με την προβολή ισχυρισμών και επιχειρημάτων που δεν περιλαμβάνονται κατ' ανάγκη στην ένσταση, αλλά συνδέονται στενά με αυτήν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 2002, C-62/01 P, Campogrande κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-3793, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

88 Ωστόσο, με τη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ανέπτυξε τη νομολογία αυτή, αποφαινόμενο επιπλέον ότι, στο πεδίο των αμιγώς αποζημιωτικών αιτημάτων, η έννοια της «αιτίας» δεν ορίζεται με αναφορά σε «αμφισβητήσεις» κατά την έννοια της προπαρατεθείσας στην προηγούμενη σκέψη νομολογίας, αλλά σε «ζημίες» τις οποίες προβάλλει ο θιγόμενος υπάλληλος με το αίτημα αποζημιώσεως και ότι οι ζημίες αυτές καθορίζουν το αντικείμενο της αποζημιώσεως που επιζητεί ο υπάλληλος και, συνεπώς, το αντικείμενο της αιτήσεως την οποία πρέπει να εξετάσει η διοίκηση.

89 Με τη σκέψη 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης συνήγαγε από τις κρίσεις που παρατίθενται στις σκέψεις 86 έως 88 ανωτέρω ότι αποζημιωτικά αιτήματα για διάφορα είδη ζημιών υποβάλλονται παραδεκτώς ενώπιον δικαστηρίου της Ένωσης μόνον εφόσον έχει προηγηθεί, σε πρώτο στάδιο, αίτηση προς τη διοίκηση με το αυτό αντικείμενο και για τις ίδιες ζημίες και, εν συνεχεία, διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως με την οποία η διοίκηση απεφάνθη, ρητώς ή σιωπηρώς, επί του εν λόγω αιτήματος.

90 Συναφώς, επισημαίνεται καταρχάς ότι οι εν λόγω κρίσεις και οι αναγόμενες σε αυτές διαπιστώσεις είναι απόρροια συγχύσεως μεταξύ των εννοιών «αντικείμενο» και «αιτία». Ειδικότερα, αντιθέτως προς ό,τι κρίθηκε με τη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η έννοια της «αιτίας» δεν μπορεί να οριστεί με αναφορά σε «ζημίες» τις οποίες επικαλείται ο υπάλληλος με το αίτημα αποζημιώσεως, διότι αυτές στην πραγματικότητα καθορίζουν το «αντικείμενο» του αιτήματος αποζημιώσεως, όπως άλλωστε αποφάνθηκε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης με την τελευταία περίοδο της σκέψεως 84.

91 Εν πάση περιπτώσει, οι προαναφερθείσες κρίσεις και διαπιστώσεις δεν είναι συμβατές με τη νομολογία στην οποία στηρίζονται και, κυρίως, με τις αρχές που διέπουν τη νομολογία αυτή.

92 Καταρχάς, υπενθυμίζεται στο πλαίσιο αυτό η νομολογία που απορρέει από την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 1989, 224/87, Koutchoumoff κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 99), κατά την οποία, στο σύστημα των μέσων παροχής εννόμου προστασίας των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ, αίτημα αποζημιώσεως που διατυπώνεται για πρώτη φορά ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου είναι παραδεκτό, έστω και αν η προηγούμενη διοικητική ένσταση είχε ως αντικείμενο μόνον την ακύρωση της φερόμενης ως βλαπτικής αποφάσεως, διότι το αίτημα ακυρώσεως μπορεί να εμπεριέχει αίτημα αποκαταστάσεως της προκληθείσας ζημίας (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1995, T-44/93, Saby κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1995, σ. I-A-175 και II-541, σκέψη 28).

93 Ομοίως, κατά πάγια νομολογία, για να υποβληθεί παραδεκτώς ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αίτημα καταβολής τόκων υπερημερίας σε περίπτωση ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν είναι απαραίτητο να έχει διατυπωθεί ρητώς στην προηγουμένη διοικητική ένσταση (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 30ής Μαρτίου 1993, T-4/92, Βαρδάκας κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-357, σκέψη 50, της 8ης Ιουνίου 1995, T-583/93, P κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1995, σ. I-A-137 και II-433, σκέψη 50, και της 12ης Νοεμβρίου 2002 T-271/01, López Cejudo κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 2002, σ. I-A-221 και II-1109).

94 Αντιθέτως προς ό,τι αποφάνθηκε το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης με τη σκέψη 90 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η νομολογία αυτή δεν αφορά ειδικά τις ακυρωτικές δίκες και δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι δεν έχει εφαρμογή στις δίκες με αμιγώς αποζημιωτικό χαρακτήρα.

95 Συγκεκριμένα, με την απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 1992, T-84/91, Meskens κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1992, σ. II-2335, σκέψη 44), η οποία αφορούσε αγωγή αμιγώς αποζημιωτικού χαρακτήρα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα υποβαλλόμενα στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως αιτήματα αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας και ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστη ένας υπάλληλος από απόφαση της διοικήσεως δεν πρέπει, ενόψει του κανόνα της ταυτότητας του αντικειμένου μεταξύ διοικητικής ενστάσεως και αγωγής, να θεωρούνται διαφορετικά από εκείνα με τα οποία επιδιώκεται, αφενός, η ακύρωση της αποφάσεως αυτής και, αφετέρου, η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη ο ενδιαφερόμενος και τα οποία εκτίθενται στην ένσταση. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αίτημα ακυρώσεως βλαπτικής αποφάσεως, το οποίο διατυπώνεται στην ένσταση, μπορεί να περιλαμβάνει αίτημα αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας και ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που αυτή η απόφαση προκάλεσε.

96 Επιπλέον, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Sergy κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο, απορρίπτοντας την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή όσον αφορά δύο διαφορετικές πτυχές της προβαλλόμενης ζημίας, υποστηρίζοντας ότι δεν είχε γίνει σχετική μνεία στην προηγούμενη διοικητική ένσταση, υπενθύμισε ότι σκοπός του άρθρου 91 του ΚΥΚ είναι να καθιστά δυνατή και να ευνοεί την εξώδικη διευθέτηση της διαφοράς μεταξύ των υπαλλήλων ή των μελών του λοιπού προσωπικού και της διοίκησης· η διάταξη αυτή δεν έχει ως σκοπό να δεσμεύει, αυστηρά και οριστικά, το ενδεχόμενο ένδικο στάδιο, εφόσον τα αιτήματα που υποβάλλονται στο τελευταίο αυτό στάδιο δεν τροποποιούν ούτε την αιτία ούτε το αντικείμενο της διοικητικής ενστάσεως· με τη διοικητική ένστασή του, ο προσφεύγων, αφού εξέθεσε τις αιτιάσεις του, προέβαλε ότι, λόγω της καθυστερημένης επανεντάξεώς του, υπέστη σοβαρή ζημία, της οποίας τα «κύρια στοιχεία» παρέθεσε εν συνεχεία· υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιπλέον στοιχεία που προβλήθηκαν ως απορρέοντα από την προσαπτόμενη στη διοίκηση συμπεριφορά, προς αποκατάσταση της ζημίας που ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι υπέστη, μπορούσαν να τεθούν στην κρίση του Δικαστηρίου (βλ. σκέψεις 31 έως 36 της αποφάσεως).

97 Μολονότι η νομολογία αυτά αφορά, stricto sensu, μόνον τον κανόνα της αντιστοιχίας μεταξύ διοικητικής ενστάσεως και ενδίκου βοηθήματος, εντούτοις οι αρχές που τη διέπουν και, συνεπώς, οι ελαστικότεροι κανόνες που εισάγει έχουν εφαρμογή και όσον αφορά τον υπομνησθέντα στη σκέψη 86 ανωτέρω κανόνα της «αντιστοιχίας» μεταξύ αιτήματος και διοικητικής ενστάσεως όσον αφορά ειδικά τις αμιγώς αποζημιωτικές αγωγές.

98 Συνεπώς, βάσει της νομολογίας αυτής και των αρχών που τη διέπουν, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο με τις σκέψεις 84 έως 86 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός και να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος που γίνεται δεκτή η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή κατά του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του.

99 Οι συνέπειες της αναιρέσεως εξετάζονται με τις σκέψεις 104 και 112 κατωτέρω.

100 Από το σύνολο των προεκτεθέντων συνάγεται ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί εξ ολοκλήρου, χωρίς να είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι λοιποί λόγοι αναιρέσεως.

Επί της προσφυγής στον πρώτο βαθμό

101 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου, εάν η αίτηση αναιρέσεως κριθεί βάσιμη, το Γενικό Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης και αποφαίνεται το ίδιο επί της διαφοράς. Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης όταν η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση.

102 Όσον αφορά, πρώτον, το αίτημα αποκαταστάσεως τόσο της περιουσιακής όσο και της μη περιουσιακής ζημίας που υπέστησαν προσωπικά ο αναιρεσείων και οι έλκοντες δικαιώματα από τον Alessandro Missir Mamachi di Lusignano, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, αφού διαπίστωσε ότι δεν είναι αρμόδιο να εκδικάσει τη συγκεκριμένη πτυχή της αγωγής, ως εμπίπτουσα στην αρμοδιότητα του Γενικού Δικαστηρίου, έπρεπε να την αναπέμψει σε αυτό σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου.

103 Ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, η διαφορά είναι ώριμη προς εκδίκαση και πρέπει να παραπεμφθεί στο Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να την εκδικάσει ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο, βάσει των άρθρων 268 ΣΛΕΕ και 340 ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, το αναιρετικό δικαστήριο, το οποίο επιλαμβάνεται βάσει του άρθρου 9 του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου, δεν είναι αρμόδιο να εκδικάσει μια τέτοια αγωγή.

104 Όσον αφορά, δεύτερον, το αίτημα ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης ήταν αρμόδιο να το εκδικάσει, αλλά το απέρριψε εσφαλμένως ως απαράδεκτο, βάσει του κανόνα της «αντιστοιχίας» μεταξύ αιτήματος και διοικητικής ενστάσεως.

105 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει, κατ' εφαρμογήν των αρχών και της νομολογίας που παρατίθενται στις σκέψεις 92 έως 97 ανωτέρω, ότι, σε αντίθεση με ό,τι έγινε δεκτό με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το αίτημα ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης που υπέστησαν τόσο ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του όσο και οι συγγενείς του, βλάβης που φέρεται αναγόμενη στο ίδιο πταίσμα με αυτό που προσάπτεται στην Επιτροπή με το έγγραφο του αναιρεσείοντος της 25ης Φεβρουαρίου 2008, μολονότι προβλήθηκε ρητώς για πρώτη φορά με τη διοικητική ένσταση, δεν μεταβάλλει ούτε το αντικείμενο ούτε την αιτία του αρχικού αιτήματος αποζημιώσεως που είχε διατυπωθεί με το εν λόγω έγγραφο.

106 Συναφώς, μολονότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης αποφάνθηκε, με τη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι είναι «σαφές» ότι, με το εν λόγω έγγραφο, ο αναιρεσείων «είχε ζητήσει μόνον την αποκατάσταση περιουσιακών ζημιών» και ότι «ουδόλως είχε αναφερθεί στις μη περιουσιακές ζημίες των οποίων την ικανοποίηση αξιώνει ενώπιον του Δικαστηρίου [Δημόσιας Διοίκησης]», απόκειται σε αυτό να εξετάσει εκ νέου το περιεχόμενο του αιτήματος αποζημιώσεως που διατυπώθηκε με το έγγραφο αυτό.

107 Πάντως, με το εν λόγω έγγραφο, ο αναιρεσείων είχε ζητήσει από τον Πρόεδρο της Επιτροπής, J. M. Barroso, να «εκδοθεί προσωπική και σαφής απόφαση […] επί του συνόλου των πολιτικών και οικονομικών συνεπειών της διπλής δολοφονίας».

108 Ειδικότερα, στο τμήμα Ι του εγγράφου αυτού, ο αναιρεσείων εκφράζει πρώτον τη διαφωνία του με τις προτάσεις των υπηρεσιών της Επιτροπής, όσον αφορά ιδίως το ύψος των «διαφόρων αποζημιώσεων και δικαιωμάτων που χορηγήθηκαν στους κληρονόμους», αναφερόμενος προφανώς στις παροχές που προβλέπει ο ΚΥΚ για τα ορφανά. Εν συνεχεία, στο τμήμα ΙΙ του εγγράφου αυτού, ο αναιρεσείων έκανε ρητώς λόγο για «ικανοποίηση της ηθικής βλάβης» που του επιδικάστηκε από τη μαροκινή

δικαιοσύνη, τονίζοντας ότι η αποζημίωση αυτή ήταν ανεπαρκής. Τέλος, στο τμήμα III του ίδιου εγγράφου, ο αναιρεσείων ζήτησε την καταβολή «αποζημιώσεως ίσης τουλάχιστον με τις απολαβές 26 ετών του δολοφονηθέντος υπαλλήλου, μεταξύ 2006 (όταν συνέβη η τραγωδία στο Ραμπάτ) και 2032 (προβλεπόμενο έτος συνταξιοδοτήσεως του υπαλλήλου)». Στο πλαίσιο αυτό, τόνισε ακόμη ότι η αποζημίωση αυτή, την οποία πρέπει να καταβάλει η Επιτροπή στα τέσσερα ανήλικα τέκνα, είναι «βεβαίως χωριστή και συμπληρωματική» αυτής που ζητείται στο τμήμα II του εν λόγω εγγράφου, δηλαδή την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης.

109 Συνεπώς, δεδομένης της διατυπώσεως του εγγράφου του αναιρεσείοντος της 25ης Φεβρουαρίου 2008 και αντιθέτως προς ό,τι έγινε δεκτό με τη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διαπιστώνεται ότι, με το αποζημιωτικό αίτημα που διατύπωσε με το έγγραφο αυτό, ο αναιρεσείων δεν ζήτησε μόνον την αποκατάσταση των υλικών ζημιών, αλλά αναφέρθηκε σαφώς και σε ηθική βλάβη.

110 Κατά τα λοιπά, ζητώντας από το θεσμικό όργανο να τοποθετηθεί «επί του συνόλου των πολιτικών και οικονομικών συνεπειών» της διπλής δολοφονίας, ο αναιρεσείων ζητεί κατ' ουσίαν την πλήρη και εξ ολοκλήρου αποκατάσταση της ζημίας που του προξένησε το πταίσμα της Επιτροπής, συνέπεια του οποίου ήταν ο θάνατος του Alessandro Missir Mamachi di Lusignano. Το γεγονός ότι δεν προέβη εξαρχής στον διαχωρισμό της συνολικής αυτής ζημίας ανάλογα με τις κατηγορίες που προβλέπει το δίκαιο και τις οποίες προφανώς δεν γνώριζε, όπως η περιουσιακή βλάβη, η ηθική βλάβη ή μη περιουσιακή ζημία, ex haerede ή jure proprio, δεν έχει αποφασιστική σημασία κατά το αρχικό αυτό στάδιο της προ της ασκήσεως της αγωγής διαδικασίας, κατά το οποίο δεν είναι υποχρεωτική η παρέμβαση δικηγόρου και η ΑΔΑ οφείλει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξώδικη επίλυση της διαφοράς, ιδίως όταν συντρέχουν περιστάσεις τόσο τραγικές όσο αυτές της υπό κρίση υποθέσεως. Εν πάση περιπτώσει, όπως διαπίστωσε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Sergy κατά Επιτροπής, ο αναιρεσείων απαρίθμησε τα «κύρια στοιχεία» της ζημίας των οποίων ζητεί την αποκατάσταση στα τμήματα I, II και III του εγγράφου της 25ης Φεβρουαρίου 2008.

111 Εξάλλου, με τη διοικητική ένσταση της 10ης Σεπτεμβρίου 2008, ο αναιρεσείων εξέθεσε αναλυτικά τα διάφορα στοιχεία της προβαλλόμενης ζημίας, ζητώντας, μεταξύ άλλων, ρητώς την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του.

112 Κρίνεται, συνεπώς, απορριπτέα η πρώτη ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή κατά του αιτήματος ικανοποιήσεως της ηθικής βλάβης ex haerede που υπέστη ο Alessandro Missir Mamachi di Lusignano πριν τον θάνατό του.

113 Όσον αφορά τις υπόλοιπες τέσσερις ενστάσεις απαραδέκτου που επίσης προέβαλε η Επιτροπή κατά του ίδιου αιτήματος (βλ. σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση.

114 Υπό τις συνθήκες αυτές, θα έπρεπε κανονικά να αναπεμφθεί η υπόθεση, ως προς τη συγκεκριμένη πτυχή της, στο Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης, προκειμένου αυτό να αποφανθεί εκ νέου.

115 Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί επιπλέον ότι, εάν πραγματοποιούνταν η αναπομπή, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης θα ήταν υποχρεωμένο να διαπιστώσει αμελλητί ότι τόσο το ίδιο όσο και το Γενικό Δικαστήριο έχουν επιληφθεί υποθέσεων με το ίδιο αντικείμενο, και συγκεκριμένα ότι το Γενικό Δικαστήριο έχει επιληφθεί της παρούσας υποθέσεως και της παράλληλης υποθέσεως T-494/11. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος I του Οργανισμού του Δικαστηρίου, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης θα ήταν τότε υποχρεωμένο να κρίνει εαυτό αναρμόδιο, προκειμένου το Γενικό Δικαστήριο να αποφανθεί επί των υποθέσεων αυτών (βλ. επίσης σκέψη 75 ανωτέρω).

116 Επομένως, η εν λόγω αναπομπή δεν έχει νόημα, διότι το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης δεν θα είχε άλλη επιλογή εκτός της εκ νέου παραπομπής της υποθέσεως στο Γενικό Δικαστήριο. Περαιτέρω, η υπέρμετρα αυστηρή εφαρμογή του άρθρου 13, παράγραφος 1, του παραρτήματος Ι του Οργανισμού του Δικαστηρίου θα κατέληγε απλώς στην αλυσιτελή επιμήκυνση της διαδικασίας (βλ., συναφώς και κατ' αναλογία, τη νομολογία του Δικαστηρίου που παρατίθεται στη σκέψη 72 ανωτέρω).

117 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αγωγή πρέπει να παραπεμφθεί και ως προς το ζήτημα αυτό στο Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου αυτό να την εκδικάσει ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο, βάσει των άρθρων 268 ΣΛΕΕ και 340 ΣΛΕΕ.

118 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η υπόθεση F-50/09 πρέπει να παραπεμφθεί εξ ολοκλήρου στο Γενικό Δικαστήριο.

Επί των δικαστικών εξόδων

119 Δεδομένης της αναπομπής της υποθέσεως στο Γενικό Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (αναιρετικό τμήμα)

αποφασίζει:

1) Αναιρεί την απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώτο τμήμα) της 12ης Μαΐου 2011, F-50/09, Missir Mamachi di Lusignano κατά Επιτροπής.

2) Αναπέμπει την υπόθεση F-50/09 στο Γενικό Δικαστήριο, προκειμένου να την εκδικάσει σε πρώτο βαθμό, βάσει των άρθρων 268 ΣΛΕΕ και 340 ΣΛΕΕ.

3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 10 Ιουλίου 2014.

(υπογραφές)